

Limes – 2018

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve*

*Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II*

*Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

2018
Том V

Берегове–Ужгород
2018

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том «LIMES» об'єднує праці з економіки, математики, фізики, біології, педагогіки, історії та суспільствознавства.

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ
(протокол № 5 від 19.12.2018 р.)*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Слизавета Молнар Д, доктор філософії з гуманітарних наук, спеціальність «історія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор
(кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук, спеціальність «науки про землю: петрологія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит
(кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет)

Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Лорант-Денеш Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор
(Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана)

Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (кафедра філології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля»
(кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана)

Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Роберт Бачо, доктор економічних наук (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: Олександр Добош

ВЕРСТКА: Вікторія Товтін, Олександр Добош

КОРЕКТУРА: Льдіко Гріца-Варцаба, Томаш Врabelь, Олександр Кордонець

ОБКЛАДИНКА: Ласло Веждел

УДК: Бібліотечно-інформаційний центр «Опаці Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини:

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29) та ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

LIMES

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

2018
V. évfolyam

Beregszász–Ungvár
2018

A „LIMES” című tudományos évkönyv 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsának határozata alapján jelenik meg. A tudományos évkönyv a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrainai és külföldi tudósok magyar, ukrán és angol nyelvű tanulmányait adja közre. A „LIMES” jelen kötete a közgazdaság-, matematika-, fizikai, biológiai, nevelés-, történelem- és társadalomtudomány különböző területeit öleli fel.

Nyomatott tömegképzési eszközök állami nyilvántartásának igazolása:
széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.

*Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2018.12.19., 5. számú jegyzőkönyv).*

FŐSZERKESZTŐ:

dr. Orosz Ildikó, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF)

FELELŐS SZERKESZTŐ:

dr. Molnár D. Erzsébet, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF)

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Bacsó Róbert, a közgazdaság-tudományok doktora (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF)

dr. Berghauer Sándor, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF)

prof. dr. Bódi Béla, a fizika- és matematika tudományok doktora (Matematikai és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

prof. dr. habil. Dávid Lóránt Dénes (Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Szent István Egyetem)

dr. habil. Höhn Mária, a biológiai tudományok kandidátusa (Növénytan Tanszék, Szent István Egyetem)

dr. Kész Margit, PhD (Filológia Tanszék, Magyar Tanszéki Csoport, II. RF KMF)

dr. Molnár József, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF)

dr. Nagy Béla, a biológiai tudományok kandidátusa (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF)

prof. dr. Protopopova Vira, a biológiai tudományok doktora (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF)

dr. Rácz Béla, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF)

prof. dr. Varga Zoltán Sándor, a biológiai tudományok doktora, professor emeritus
(Evolúciós Allattani és Humánbiológiai Tanszék, Debreceni Egyetem)

prof. dr. Zsiguc György, a műszaki tudományok doktora (Matematikai és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. Brenzovics László, PhD (Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Műszaki szerkesztés: Dobos Sándor

Tördelés: Tótin Viktória, Dobos Sándor

Korrektúra: Grica-Varcaba Ildikó, Vrabely Tamás, Kordonec Olekszandr

Borítóterv: Vezsdel László

ETO-besorolás: a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos évkönyv megjelenését Magyarország kormánya támogatja:

Alapító: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola Jótékonyági Alapítványa (2016-tól Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Cím: 90202 Beregszász, Kossuth tér 6. Honlap: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) és a „RIK-U” Kft. (Cím: 88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua)

Nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.

© A szerzők, 2018

© A szerkesztők, 2018

ISSN 2411-4081

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE OF HIGHER EDUCATION

LIMES

Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

2018
Volume V

Berehove–Uzhhorod
2018

UDC 001.89(058)
L 67

The scientific bulletin “LIMES” was established in 2014 and is published according to the resolution of the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. The scientific bulletin publishes in Hungarian, Ukrainian and English languages students' and teachers' academic studies of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, and researchers' academic articles from Ukraine and abroad. The given volume of “LIMES” contains academic studies and articles in Economics, Mathematics, Physics, Biology, Pedagogy, History and Social Sciences.

**Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB, No. 20762-10562P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine on the 8th of May, 2014**

*Recommended to publication by the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education, record No. 5 of December 19, 2018*

EDITOR-IN-CHIEF:

Ildikó Orosz, PhD (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College)

MANAGING EDITOR:

Erzsébet Molnár D., PhD (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College)

EDITORIAL BOARD:

Béla Bódi, D.Sc. in Physics and Mathematics, professor
(Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College)

Béla Nagy, C.Sc. in Biology (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College)

Béla Rácz, PhD (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College)

József Molnár, PhD (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College)

Lóránt Dénes Dávid, PhD, habilitation, professor
(Institute of Regional Economics and Rural Development, Szent István University)

Margit Kész, PhD (Department of Philology, Hungarian Departmental Group, Transcarpathian Hungarian College)

Mária Höhn, C.Sc. in Biology, habilitation (Department of Botany, Szent István University)

Róbert Bacsó, D.Sc. in Economics (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College)

Sándor Berghauer, PhD (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College)

Vira Protopopova, D.Sc. in Biology, professor
(Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College)

Yurij Zhiguts, D.Sc. in Technical Sciences, professor
(Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College)

Zoltán Sándor Varga, D.Sc. in Biology, professor emeritus
(Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, University of Debrecen)

RESPONSIBLE FOR PUBLISHING:

László Brenzovics, PhD (Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian College)

Technical editing: Sándor Dobos

Page proof: Viktória Tótin, Sándor Dobos

Proof-reading: Ildikó Grica-Varcaba, Oleksandr Kordonec, Tamás Vrabely

Cover design: László Vezsdel

Universal Decimal Classification (UDC): The Apáczai Csere János Library of Transcarpathian Hungarian College

Authors are responsible for the content of academic studies and articles.

The publication of the scientific bulletin is sponsored by the government of Hungary:

Founder: Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian Pedagogical College (after 2016 Charitable Foundation “In support of the Transcarpathian Hungarian College”)

Publishing: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202, Berehove, Ukraine. Website: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29) and “RIK-U” LLC (Address: Gagarin Street 36, 88000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua)

Printing: “RIK-U” LLC

© The Authors, 2018

© The Editors, 2018

ISSN 2411-4081

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2018

3MIST-TARTALOM-CONTENT

CSEHNÉ PAPP IMOLA-VINÁRNÉ BELLÁSZ ZSUZSANNA: *Új jelenségek a munkaerőpiacon: a munkaerőhiány* 11

R. FEDOR ANITA: *A kisgyermekes nők emberi tőkeberuházása a gyermekgondozási szabadság alatt*..... 23

ZHIGUTS, YURIJ-KUDLOTYÁK, CSABA-PALLAY, DEZSŐ: *Perspective Hardening Technologies Are Based on Laser Surface Hardening and Self-propagating High-temperature Synthesis*..... 37

VOLOSCSUK MIKLÓS: *Kárpáti Bioszféra Rezervátum. Története, nemzetközi elismerések, területi struktúrája, természeti és kulturális értékek, védelem* 41

AMBRUS JENŐ: *Hivatalos rendezvények protokollja*..... 47

SZUPERÁK ALEXANDRA: *A magyar nyelvű színjátszás fejlődésének lehetőségei Kárpátalján a rendszerváltás éveiben* 79

BÚS, IMRE: *Virtuality and Development: Philosophical, Aesthetic, Psychological and Pedagogical aspects* 87

КИШ, ЮЛІАННА: *Педагогічні аспекти діяльності дитячих інструментальних ансамблів* 97

NAGY BÉLA-KOHUT ERZSÉBET-MOLNÁR LÁSZLÓ-ABLONCI ANNAMÁRIA:
A természettudományi oktatás gyakorlatának és a diákok természettudományos érdeklődésének vizsgálata magyarországi és kárpátaljai tanárok és diákok körében 105

SZERB GYÖRGY-SZERB BOGLÁRKA: *A szabadidősport-események helye a magyar felsőoktatásban és a Kaposvári Egyetemen. A sportesemények mint a vállalkozások, a közösségépítés és az egyetemi imázs építésének eszközei*..... 117

SZABÓ, NOÉMI: *The importance of cross-linguistic interaction in third language learning*..... 125

KACSUR, ANNAMÁRIA: *Motivation to learn English of learners of upper primary forms*..... 139

СЕМРАД, ОМЕЛЯН: *В.І.Вернадський – перший президент Української академії наук (до 100-річчя заснування НАН України).....* **151**

RÁCZ BÉLA: *Adalékok Beregszász mai területének legkorábbi történetéhez.....* **155**

DANCS GYÖRGY: *Közegészségügy és orvosi eljárások az 1831-es kolerajárvány idején Bereg vármegyében.....* **163**

SZAKÁL IMRE: *Az első világháborúban elesett beregszászi katonák emlékezete.....* **179**

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola ESEMÉNYNAPTÁRA a 2016/2017. tanév I–II. félévére..... **203**

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola ESEMÉNYNAPTÁRA a 2017/2018. tanév I–II. félévére..... **209**

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ АНСАМБЛІВ

Кіш, Юліанна

аспірант, Дебреценський університет
e-mail: kissjulianna@kmf.uz.ua

У статті обґрунтовуються потенційні можливості використання ансамблевого способу роботи у вивченні інструментального виконання, аналізуються особливості ансамблю акордеоністів.

АБСТРАКТ

A tanulmány elemzi a hangszeres együttesekben való részvétel hatását a tanuló zenei fejlődésére, rámutat a zenekari és a kisebb együttesekben folyó pedagógiai munka különbségeire. A tanulmány bemutatja a koncerttevékenység szerepét a kollektív zenélés folyamatában. Áttekinti a hangszeres együttesekkel való munka módszertani sajátosságait, konkrét tevékenységformákat és tanórátípusokat vonultatva fel azok részletes elemzésével.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Педагогічні виконавські колективи виступають як важливий виховний чинник, що стимулює процес росту професіоналізму в різних галузях фахової та музично-педагогічної майстерності (організаторської, композиторської, соціально-комунікативної та ін.). У роботі з дитячим музичним колективом, ансамблем акордеоністів, форми і методи роботи можуть бути різними і залежати від характеру і спрямованості творчої діяльності. Дослідження специфіки педагогічної роботи в інструментальному ансамблі дає нам можливість покращити ефективність цього виду заняття, виявити недоліки та знаходити шляхи для усунення проблем.

КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В АНСАМБЛЕВІЙ РОБОТІ

Музичне виховання здійснюється в різних формах: слухання музики, вико-

навчо-творча діяльність, музично-пізнавальна діяльність та суспільно-корисна діяльність. Ансамблева гра виступає як вид виконавчо-творчої діяльності, кінцевим результатом якої є серед іншого, концертна діяльність.

За визначенням Енциклопедії музичних термінів Ж. Лауренса, концерт – це музичний спектакль, в якому діють декілька людей, і де присутнє чітке відокремлення виконавців і слухачів [3, с.101-102]. За визначенням Словника української мови, концерт – це прилюдне виконання музичних творів, балетних, естрадних і т. ін. номерів за певною програмою [10, с. 275]. Слово походить від лат. concerto — «змагаюсь». На думку Чернова А. С., концерт – «один з видів публічних виступів, за певною, заздалегідь складеною програмою, в якому в тій або іншій формі знаходять своє вираження, принаймні, п'ять видів

мистецтв : музика, література, хореографія, театр, естрада» [11, с. 79]. У Великій радянській енциклопедії концерт визначався як «публічний виступ артистів по певній, заздалегідь складеній програмі. Види концерту — музичний (симфонічний, камерний, фортепіанний, скрипковий й ін.), літературний (художнє читання), естрадний (легка вокальна й інструментальна музика, гумористичні розповіді, пародії, циркові номери тощо.)». На думку С. С. Клитина, поняття «концерт» у професійній музичній літературі трактується як відокремлена форма публічного виступу музикантів, танцюристів, артистів естрадного жанру. Музичний концерт — це публічне, платне виконання музики за раніше оголошеною програмою, одним або декількома музикантами в спеціально обладнаному приміщенні [11, с. 79].

Тобто, узагальнюючи зміст цих визначень, можна сказати, що концерт — це публічне виконання музики. Під концертною ж діяльністю розуміється комплекс зусиль, що включають адміністративно-організаційну і творчо-виконавську діяльність. Полягають вони в підготовці концертних програм і в самому концертному виконанні [7].

В інших джерелах до визначення концертної діяльності додається, що це одна з форм соціально-культурної діяльності, в основі якої лежить масовий, видовищний захід – концерт. Також під концертною діяльністю розуміється планування і організація платних публічних виступів художніх колективів і виконавців вокальних, інструментальних, хореографічних, мовних і оригінальних жанрів [2].

Таким чином, виходячи з цих визначень, можна сказати, що концертна діяльність — це не лише організація виступів, а й підготовка до цих виступів, тобто вибір репертуару, здійснення аранжировок і т. д.

Вивчаючи концертну діяльність як педагогічну технологію, необхідно з'ясувати, що ми розумієм під терміном «Педагогічна технологія». Декілька з визначень:

Педагогічна технологія – сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір та компоновання форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; вона є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу [5].

На думках В. Монахова, педагогічна технологія – це продумана у всіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для учнів та вчителя [6].

Педагогічна технологія означає системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних та методичних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей [4].

В. Безпалько визначає технологію навчання, яку він за усталеною в педагогіці традицією нарікає терміном "педагогічна технологія", як "сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання, що дозволяють успішно реалізовувати поставлені освітні цілі" [1].

Педагогічна технологія – прикладна дисципліна, що забезпечує реальну взаємодію педагога з дітьми як вирішального чинника взаємодії дітей з навколишнім світом за допомогою тонкого, психологічно виправданого "дотику до особистості", мистецтвом якого володіє педагог [12].

Тобто педагогічна технологія є сукупністю засобів і методів відтворення проце-

сів навчання і виховання, що дозволяють успішно реалізовувати поставлені освітні цілі. У подальшому висвітлюються особливості ансамблевого класу як складової частини процесу виховання і навчання дітей у ДШМ і ДМШ.

СУТНІСТЬ АНСАМБЛЕВОГО МУЗИКУВАННЯ

Перш ніж вести розмову про ансамбль народних інструментів, варто чітко з'ясувати поняття "ансамбль". Це потрібно зробити в першу чергу тому, що сьогодні зустрічаються випадки, коли навіть фахівці-музиканти неправильно тлумачать різницю між поняттями "ансамбль" і "оркестр", довільно трактуючи їх відмінність. Так одні з них головним критерієм відмінності вважають кількість виконавців, інші – наявність чи відсутність у колективі диригента.

У музичних довідниках слово "ансамбль" (від французького – ensemble) означає єдність, узгодженість дій і має відношення як до групи виконавців, так і до складу інструментів. Зустрічаються й інші трактування цього поняття, де ансамбль, наприклад, розглядається як "невелика група музикантів, кожний з яких виконує самостійну партію". Ансамбль, за визначенням Словника української мови, «група співаків, музикантів або танцюристів, що постійно виступає як єдиний художній колектив. // Художня узгодженість, злагодженість у виконанні артистами драматичного, музичного і т. ін. твору» [10, с. 48].

Слово "ансамбль" також використовується для характеристики синхронності колективного музикування. Тому можна почути такі словосполучення, як "інтонаційний ансамбль" (стосовно строю інструментів, їх інтонаційного звучання), "метро-ритмічний ансамбль" (ступінь виконавської узгодженості ритмічного малюнку твору),

"динамічний ансамбль" (врівноваженість звучання інструментів, його відповідність основним функціональним компонентам фактури) і т.п.

Це, як бачимо, стосується суто виконавчої, технологічної сторони процесу ансамблювання. Ми ж схильні розглядати поняття "ансамбль" у дещо ширшому аспекті. Найбільш прийнятне для нас визначення сутності ансамблю знаходимо у книзі Є.Максимова "Ансамбли и оркестры гармоник", де визначальною ознакою відмінностей між оркестром і ансамблем ставиться кількість музикантів, що виконують одну і ту ж партію. До подібного висновку приходять М.Мойсеєва, яка вважає за ансамбль "інструментальний склад, у котрому кожна партія подається одним виконавцем".

Дійсно, в оркестрі одну і ту ж саму партію виконує декілька виконавців (наприклад, партію перших скрипок грають музиканти першого, другого, а буває й третього і четвертого пультів). Від цього оркестр звучить більш насичено і могутньо, ніж ансамбль. Зрозуміло, що великій кількості виконавців для координації колективних дій, для формування єдиної трактовки твору потрібен диригент. Ансамблі ж складаються не більш ніж з 10-15 музикантів. В них, як правило, немає так званих "дублерів", які б виконували (дублювали) в унісон ті чи інші партії. Якщо в оркестрі репетиційна робота базується на принципі єдиноначальності, то в ансамблі переважає принцип рівноправності. Проте необхідність узгодження виконавських намірів учасників ансамблю, об'єднання їх спільною думкою все-таки існує. На відміну від диригента, керівник ансамблю здебільшого виступає і в ролі одного з виконавців ансамблевої партії. Рідше трапляються випадки, коли він вивільняється від такої участі і береться за диригент-

ську паличку, аби краще узгодити гру ансамблю з хоровим чи танцювальним колективом.

Ансамбль – колектив з декількох музикантів, кожний з яких, виконуючи самостійну партію, тісно і безпосередньо взаємодіє з партнерами для досягнення спільної мети – виконання музичних творів. У такому понятійному трактуванні, на наш погляд, закладена не лише специфічна відмінність ансамблевого виконання від сольного, чи ансамблю від оркестру, а й розкривається соціально-психологічна природа ансамблевого музикування.

У процесі вдосконалення рівня виконання на народних і музичних інструментах велика роль належить колективним формам музикування, яким і є ансамбль. Виконання в ансамблі передбачає не тільки вміння грати разом. Тут важливо друге – відчувати і творити разом. За визначенням Словника музичних термінів С. Адамса, ансамбль – це коли для кількох виконавців бажано, щоб вони були настільки керовані одним і тим же почуттям, щоб відтворений твір прозвучав з досконалою гладкістю, як з точки зору часу, так і стилю [9, с. 33].

У наші часи музична освіта набуває масового характеру. У музичних школах навчаються не лише талановиті діти, котрим легко виступити сольо, але і учні з середніми і слабкими музичними здібностями, котрі можуть активно проявити себе, виступивши в невеликих ансамблях: дуетах, тріо, квартетах і т.д. Участь у таких ансамблях сприяє швидшому розвитку в учнів природних музичних даних: слуху, музичної пам'яті, відчуття ритму, виробляє впевненість у собі, допомагає добитися стабільності у виконанні, а також випрацювання специфічних навиків ансамблевої гри.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З АНСАМБЛЕМ АКОРДЕОНІСТІВ

Ансамбль акордеоністів у додатковій освітній програмі "Акордеон" у певному значенні і в певних умовах сприяє розв'язанню проблем, що виникають в учнів; знімає негативні чинники (знімає закомплексованість, підвищує упевненість); виховує відповідальність (необхідна риса в характері молодих людей, оскільки безвідповідальне ставлення одних іноді дратує і розслабляє інших); прибирає тенденцію "винятковості" деяких учнів (це негативно впливає на інших учнів); береже учня від нездорового суперництва, злорадства, "зоряної хвороби", що є важливим завданням у вихованні дітей і підлітків.

Заняття в ансамблі сприяють розвитку в учнів ритмічного, мелодійного, гармонійного слуху, музичної пам'яті, розвитку творчих навичок і, головне, прищеплюють інтерес і любов до музики і свого інструменту, а також сприяють формуванню основ самостійної музичної діяльності. Робота педагога в навчанні ансамбля полягає у вихованні таких якостей, як порядність, честь, відповідальність.

Форми і методи роботи можуть бути різними і залежати від характеру і спрямованості творчої діяльності:

1. Педагог, приступаючи до роботи, розповідає учням про історію, традиції, про образи, характери, стилі, жанри і так далі
2. Колективний перегляд спеціальних фільмів, прослуховування музики зближує учнів і педагога. З'являється загальна тема для розмови, в якій педагог розумно і тактовно направляє міркування учнів у правильне русло.

3. Виховуються і традиції: це і посвячення в музиканти, і перехід з молодшої групи ансамблю в середню, а потім у старшу.
 4. Виховання дисципліни прищеплює навички організованості в процесі праці, виховує активне ставлення до нього. Педагог на занятті будить повагу до загальної творчої праці, виховує здатність підпорядкувати особисте загальному.
 5. Формування свідомої дисципліни - це дисципліна внутрішньої організованості і цілеспрямованості. Зовнішня дисципліна створює передумови до внутрішньої самодисципліни. Учні стають зібраними, увага на занятті загострюється, вони швидше і чіткіше виконують поставлені завдання.
 6. Репетиції ансамблю підштовхують до зустрічі з цікавими людьми, прослуховуванню хорошої музики, читанню сучасної інтелектуальної літератури, відвідуванню концертів, театрів. Корисний спільний перегляд і спільне обговорення концертних програм.
 7. Проведення аналізу концертних виступів ансамблю акордеоністів. Аналізуються як позитивні, так і негативні моменти виступу. Приділяється увага кожному учневі, враховуються його індивідуальні особливості характеру. Вчасно сказане добре слово, прояв підтримки, схвалення багато в чому допомагають розкритися здібностям дітей.
 8. Велику виховну роботу відіграють творчі звіти, обмін досвідом між колективами і творча допомога один одному.
 9. Зустрічі з талановитими творчими людьми району, міста. Їх розповідь про свою професію і творчість мають сильну емоційну дію на дітей.
 10. Проведення вечорів відпочинку за участі дітей і батьків, педагогів установи.
 11. Виховним моментом є залучення кожного учня до репертуару ансамблю.
- Для створення умов розкриття і розвитку творчого потенціалу учнів, формування у них стійкої мотивації до заняття в ансамблі акордеоністів і досягнення ними високого творчого результату використовуються різні методи роботи. Особливого значення набуває взаємодія традиційних і інноваційних педагогічних підходів на занятті з ансамблем.
- До традиційних методів належать методи і рекомендації з:
- вивчення техніки, побудови і розучування музичних творів;
 - вивчення історії становлення і розвитку мистецтва ансамблів акордеоністів;
 - загальний естетичний розвиток учнів.
- Інноваційний педагогічний досвід є застосуванням комплексного способу розучування музичних творів на основі прийому "від простого до складного" для розвитку музичних здібностей вихованців. Цей спосіб включає:
- візуальний компонент (наочне подання матеріалу самим педагогом, знайомство з новими творами на основі аудіо- і відеоматеріалу, прослуховування і перегляд кращих представників музичної культури);
 - теоретичний компонент (пояснення техніки виконання з урахуванням вікових особливостей дітей);

- практичний компонент (розучування і опрацювання елементів музичних комбінацій, закріплення шляхом багатократного повторення, тренування музично-слухової пам'яті);
 - компонент рефлексії (обговорення практичного заняття і концертних виступів з метою аналізу і порівняння, що дозволяє оцінити достоїнства і недоліки роботи);
 - установка на домашнє завдання, уявний повтор розучених творів.
- зустрічі з цікавими людьми;
 - розробка сценаріїв свят;
 - проектування конкретних справ;
 - конкурси, сімейні зустрічі та ін.

Педагогічні технології у класі АНСАМБЛЮ

- ☒ *Технологія співпраці.* Дозволяє організувати навчання дітей за програмою в тих формах, які традиційно застосовуються на занятті. Технологія навчання в співпраці на занятті в ансамблі включає мало-групову роботу (2-3 чол.).
- ☒ *Технологія обліку вікових особливостей*
 - ансамблі формуються з урахуванням вікових особливостей;
 - колективна форма (для проведення звідних репетицій, де задіяні декілька вікових груп);
 - індивідуальна форма (робота з солістами, найбільш обдарованими дітьми).
- ☒ *Технологія проектного навчання.* Із застосуванням цієї технології спільно з учнями можна створити і реалізувати наступні творчі проекти:
 - Музичні вітальні, в т.ч. тематичні;
 - програму концерту з вигадуванням сценарію;
- ☒ *Технологія навчання, що зберігає здоров'я*
 - організація роботи з найбільшим ефектом для збереження і зміцнення здоров'я (правильна посадка, світло, режим заняття і так далі);
 - розвиток сили, побіжності, чутливості і точності дії пальців;
 - створення умов відчуття продуктивності, радості у процесі навчання;
 - мотивація до здорового способу життя (бесіди з підлітками про шкоду наркотиків, алкоголю, паління і так далі);
 - формування в учнів музичної інтуїції, емоційності і темпераменту;
 - формування стійкого розуміння, що заняття в ансамблі - спосіб підтримки психологічного здоров'я.
- ☒ *Інформаційно - комунікативна технологія*

У музичному мистецтві традиційна форма передачі інформації від педагога до учня ґрунтована на демонстрації. Пояснення нюансів виконання неможливе виключно в описовій формі. Впровадження інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) оптимізує освітній процес, видозмінює традиційну форму подання інформації, забезпечує легкість і зручність.

☒ Інформаційно-комп'ютерні технології

Діяльність ансамблю акордеоністів припускає концертні виступи учнів. Для якісного звучання, що відповідає сучасним технічним вимогам, використовуються комп'ютерні технології, що дозволяє:

- накопичувати і зберігати музичні файли (фото, аудіо і відеоматеріали колективу, а також текстові документи і нотний матеріал);
- працювати з програмами зі створення і обробки звуку: міняти темп, тональність музичного твору, редагувати аудіо і відеозаписи, створювати мінусові фонограми до п'єс.

Комп'ютер також дає можливість:

- активно використати доступ в глобальну мережу Інтернет;
- ефективно здійснювати пошук і переробку інформації;
- підтримувати контакти з колегами, здійснювати ділове спілкування і обмін інформацією через електронну пошту і соціальні мережі.

☒ Технологія організації творчого колективу

Визначення поняття колективу за А.С. Макаренка: "Колектив – це вільна група людей, об'єднаних єдиною метою, єдиною дією, організована, забезпечена органами управління, дисципліни і відповідальності".

Технологія створення творчого колективу ансамблю складається з наступних складових:

- виявлення інтересів, потреб, здібностей учнів;
- облік вікових особливостей учнів;

- безпосередня робота з учнями;
- стадії розвитку творчого колективу ансамблю.

☒ Технологія концертної діяльності

В установі позашкільної освіти концерти – одна з основних форм творчої діяльності. Це концерти на рівні установи, району, міста, області. Раз у навчальний рік проводяться звітні концерти для батьків. Також проводиться багато виступів в різних установах для різних категорій слухачів (в адміністрації району і міста, у військових частинах, лікарнях, дитячих садах, школах і так далі). Традиційним заходом для ансамблю стає участь у районному і міському конкурсі, а також інших конкурсах, де учні можуть якнайповніше розкрити свій творчий потенціал, побачити виступи учнів з інших творчих колективів міста [8].

Висновки

Ансамблева гра є потужним фактором у виконавській практиці молодих учнів-виконавців, слугує вагомим стимулом у процесі досягнення достойного фахового рівня. Педагогічні виконавські колективи виступають як важливий виховний чинник, що стимулює процес росту професіоналізму в різних галузях фахової та музично-педагогічної майстерності (організаторської, композиторської, соціально-комунікативної та ін.). У роботі з дитячим музичним колективом, ансамблем акордеоністів, форми і методи роботи можуть бути різними і залежати від характеру і спрямованості творчої діяльності. Найважливішими педагогічними технологіями є технологія співпраці, обліку вікових особливостей, проектного навчання, навчання що зберігає навчання, інформаційно - комунікативна технологія, технологія організації творчого колективу а також однією з найважливіших є технологія концертної діяльності.

Література

1. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии / В.П. Беспалько. – М.: Издательство института профессионального образования, 1995. – 336 с.
2. Верховых Е. А. Современные технологии организации концертной деятельности в индустрии досуга [Электронный ресурс] : Интернет-конференция Омської юридичної академії. Режим доступу: <http://conf.omua.ru/content/sovremennye-tehnologii-organizacii-koncertnoy-deyatelnosti-v-industrii-dosuga>
3. Гартонг Дж. Л. Musical terms Worldwide Rome — The Hague: Semar 2006, 256 с.
4. Концептуальный обзор понятия «педагогическая технология» / В.И. Боголюбов. – Пятигорск: ПГЛУ, 2000. – 13 с.
5. Лихачев Б.Т. Введение в теорию и историю воспитательных ценностей (теоретико-исторический анализ воспитательных ценностей) / Б.Т. Лихачев. – Самара: СИУ, 1997. – 84 с.
6. Монахов В.М. Технологические основы проектирования и конструирования учебного процесса /В.М. Монахов. – Волгоград: Перемена, 1995. – 152 с.
7. Особенности организации концертной деятельности в современной России [Электронный ресурс] : Материалы для подготовки. Новости образования. Режим доступу: <http://repetitora.com/osobennosti-organizacii-koncertnoj-deyatelnosti-v-sovremennoj-rossii>
8. Перевозкина Н. А. Технологии и методы обучения в ансамбле аккордеонистов [Электронный ресурс] : педагогічні поради. Режим доступу до ст.: http://pedsovet.org/component/option,com_mtree/task,viewlink/link_id,143047/Itemid,118/
9. Словник музичних термінів/Dictionary of musical terms. Five thousand musical terms: a complete dictionary [John S. Adams] — London: S. Sheard High Holborn, 1861
10. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973. — Стор. 275.
11. Чернов А. С. Арт-менеджмент. Омск: ОмГУ, 2012. 88с.
12. Щуркова Н.Е. Педагогическая технология / Н.Е. Щуркова. – М.: Образование, 2002. – 223 с.

Л 67 LIMES. Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. 2018/Том V. Редакційна колегія: Ільдико Орос (головний редактор), Єлизавета Молнар Д (відповідальний редактор) [та ін.] – Берегове–Ужгород: ЗУІ ім. Ф.Ракоці II – ТОВ «РІК-У», 2018. – 220 с. (угорською, українською та англійською мовами)

ISSN 2411-4081

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том «LIMES» об'єднує праці з економіки, математики, фізики, біології, педагогіки, історії та суспільствознавства.

УДК 001.89(058)

Наукове періодичне видання

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II

2018 р.
Том V

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.**

*Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II
(протокол № 5 від 19.12.2018 р.)*

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Ільдико Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР:

Єлизавета Молнар Д, доктор філософії з гуманітарних наук, спеціальність «історія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор
(кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Адальберт Рац, доктор філософії з природничих наук, спеціальність «науки про землю: петрологія»
(кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит
(кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет)

Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Лорант-Денеш Давід, габілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор
(Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана)

Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (кафедра філології, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Марія Ген, кандидат біологічних наук, габілітований доктор у галузі «науки про довкілля»
(кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана)

Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Роберт Бачо, доктор економічних наук (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф. Ракоці II)

ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: Олександр Добош

ВЕРСТКА: Вікторія Товтін, Олександр Добош

КОРЕКТУРА: Ільдико Гріца-Варцаба, Томаш Врabelь, Олександр Кордонець

ОБКЛАДИНКА: Ласло Веждед

УДК: Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф. Ракоці II

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29) та ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

Шрифти «Times New Roman» та «Minion pro».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Ум. друк. арк. 25,6. Формат 60x84/8.

Замовл. № 313. Тираж 300.